

особистості, різних етнічних і соціальних груп також становить серйозну загрозу національній безпеці.

В зв'язку з цим актуальним є комплексний підхід в осмисленні проблеми національної безпеки України, в якому б враховувалися всі аспекти соціально-політичного, етнопсихологічного розвитку суспільства, а також аналізувався етнополітичний досвід (позитивний і негативний) провідних демократичних держав, використовувалися інноваційні технології, характерні для сучасного інформаційного світу.

Список використаних джерел:

1. Дзлийев М.И., Романович А.Л., Урсул А.Д. Проблемы безопасности: теоретико-методологические аспекты. – М., 2017. – С. 7.
2. Андреев А.П. Национальная безопасность как философская категория. – София: Альманах. – 2005. – Вып. 1. – 169 с.
3. Яка стратегія національної безпеки потрібна Україні? // Радіо Свобода: електр. версія. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28985397> (дата звернення: 19.08.2019).
4. Національна безпека в умовах інформаційних та гібридних війн : монографія / авт. кол. : В. Куйбіда, В. Бебик, М. Дмитренко та ін.; за заг. ред. В. Куйбіди і В. Бебика. – Київ : НАДУ, 2019. – 384 с.

Сабрі К.Н.

аспірантка,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ БЕЗПЕКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ПРОТИДІІ ГІБРИДНІЙ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Гібридний формат агресії ставить перед її жертвою не лише завдання безпосереднього захисту власного суверенітету та інтересів, а й вимагає значних зусиль для забезпечення підтримки з боку світового співтовариства. Приховані дії агресора залишають йому простір для дипломатичного маневру, дозволяючи водночас іншим державам знаходити виправдання своїй пасивності та небажанню йти на допомогу. Лише визнання факту ворожих дій на міжнародному рівні може змінити ситуацію, активізувати підтримку, що надається жертві агресії. У цьому контексті надзвичайно важливим чинником є реакція та позиціонування провідних міжнародних організацій, які у той чи інший спосіб несуть відповідальність за підтримання міжнародного миру та безпеки (ООН, ОБСЄ, НАТО, ЄС, Рада Європи тощо).

За 5 років, що минули від початку російської агресії, українська дипломатія досягла значних успіхів у консолідації підтримки позиції України в рамках ключових міжнародних безпекових організацій і форумів та формуванні через них об'єктивної картини подій у Криму та на Донбасі, сприйнятої у світовому вимірі. Спроби російської пропаганди подавати ситуацію у викривленому світлі

виявилися загалом невдалими. Провідні міжнародні організації виступили на підтримку України, поділяючи саме її позицію.

Найбільших успіхів вдалося досягти в рамках роботи **Ради Європи**. Її Парламентська Асамблея оперативно відреагувала на початок російської агресії. Постійний комітет ПАРЄ висловили повну підтримку територіальній цілісності України та ухвалив резолюцію, яка засуджує дії Кремля [2].

Україні вдалося відстояти свої інтереси в більшості інституцій **Організації Об'єднаних Націй**, зокрема в Генеральній Асамблеї. 27 березня 2014 р. ГА ООН прийняла резолюцію про повагу до територіальної цілісності України, яка автоматично визнала незаконними посягання інших країн на територію Криму [3]. Оперативно відреагувала на агресивну політику РФ щодо України **Організація Північноатлантичного договору (НАТО)**. Неодноразово засуджувала дії Російської Федерації на території України і **Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ)**. Чітку позицію щодо російської агресії проти України заявляв **Європейський Союз**.

На відміну від інформаційної площини, де більшість міжнародних організацій висловилися на підтримку Києва, надати йому практичну допомогу було здатне обмежене коло акторів. Ще менше число реалізувало свій потенціал на практиці. Основні сподівання України в цьому контексті були пов'язані з **НАТО** – найбільш впливовою безпековою структурою в світі. Конкретні кроки НАТО щодо протистояння російській агресивній політиці були спрямовані на посилення захисту її східно-європейських членів, передусім країн Балтії та Польщі. З військової точки зору всі ці заходи, безперечно, є недостатнім, аби зупинити потенційну агресію РФ. Проте вони є елементом гібридної відповіді на політику Кремля і покликані довести готовність НАТО надати захист своїм членам згідно зі статтею 5 Вашингтонської угоди. Європейський Союз також є одним із небагатьох міжнародних акторів, які вдалися до прямих дій, щоб зупинити гібридну агресію РФ, зокрема через запровадження проти неї економічних санкцій. При цьому в ЄС наголошують, що їхня мета – змусити РФ змінити позицію українського питання, а не покарати цю державу чи її громадян.

Міжнародною структурою, яка сьогодні безпосередньо залучена до процесу деескалації конфлікту на Донбасі стала **Організація безпеки та співробітництва в Європі**. Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ покликана слідкувати за виконанням досягнутих домовленостей щодо припинення вогню та відведення важких озброєнь від лінії розмежування [4].

Варто зазначити, що Російська Федерація всіма доступними засобами намагається протистояти українським зусиллям на дипломатичній арені. В деяких випадках їй вдається успішно скористатися власним статусом та впливом для досягнення своєї мети. Йдеться передусім про її позицію у Раді Безпеки ООН, де Росія використовує статус постійного члена та право вето для блокування резолюцій щодо засудження її агресії проти України, та будь-яких ініціатив, що можуть загрожувати досягненню гібридних цілей на українській території. Проти регіональних інтеграційних та безпекових структур, які вдалися до практичних дій із протистояння російській гібридній агресії, Кремль

діє за принципом «розділяй та владарюй». Спираючись на певні політичні сили в різних європейських державах, які виступають за повернення до взаємовигідної співпраці з РФ, Москва намагається вбити клин між окремими країнами – членами ЄС та НАТО [1, с. 410-422].

Перспективні завдання та стратегії української дипломатії щодо міжнародних організацій в сучасних умовах мають формуватися з урахуванням їх специфіки. В ООН Україна має повною мірою використовувати свій статус непостійного члена Ради Безпеки 2016-2017 рр. для протидії агресору, займати активну позицію, в т. ч. з питань, які напряму її можуть не стосуватися (Сирія, Арктика тощо). Співпраця України з НАТО нині перетворилася на важливий вектор української оборонної політики: Альянс у перспективі залишатиметься найбільш надійним військовим союзником нашої держави. Втім, необхідно чітко усвідомлювати, що сьогодні ступінь російської загрози для України та НАТО суттєво різняться. Крім того, агресивна політика Кремля різною мірою зачіпає різні країни – члени Альянсу. Тому для Києва об'єктами першочергової уваги мають бути країни Центральної та Східної Європи, які найбільше відчуються загрозу з боку РФ. Поглиблюючи партнерство з Польшею та країнами Балтії, наша держава отримує можливість більш тісної інтеграції до оборонної складової НАТО, спрямованої на захист її східних кордонів.

Розбудовуючи відносини з ЄС, Україна в рамках спільної протидії російській гібридній агресії має вирішити два основних завдання. Перше – домогтися продовження дії санкцій ЄС проти РФ. Друге – якомога швидше забезпечити імплементацію основних положень Угоди про асоціацію. Такі кроки матимуть хоч і опосередковане, однак надзвичайно важливе значення для протидії російській пропаганді, адже Кремль у межах політики гібридного наступу апелює до помилковості українського європейського вибору. Реальні успіхи на цьому шляху не лише сприятимуть економічному розвитку України та покращенню життя її громадян, але й нівелюватимуть російську аргументацію.

Аналізуючи приклади реакції міжнародних організацій на гібридну агресію Російської Федерації в Україні, можна дійти подвійного висновку. З одного боку, провідні міждержавні структури та безпекові форуми не піддалися російському впливові: вони тією чи іншою мірою висловлюють підтримку Києву та заасуджують агресивну політику Москви. З іншого боку, характер обговорення цієї проблематики та процес вироблення і затвердження конкретних заходів, спрямованих проти агресора, доводить нездатність більшості міжнародних безпекових організацій вирішувати такі питання у практичній площині. Слова президента Європейського парламенту М. Шульца – про те, що «ніхто не очікував, що війна може стати реальністю в країні, яка межує з ЄС», можуть бути ілюстрацією загального сприйняття світовою спільнотою гібридної агресії РФ щодо України. В результаті міжнародні безпекові організації не змогли запропонувати адекватну відповідь, здатну зупинити агресію на практиці. Президент України Володимир Зеленський під час зустрічі з Дональдом Трампом теж заявив, що Україні потрібна не лише матеріальна допомога, але і підтримка на міжнародному рівні ЄС та США, які

можуть реально завершити війну на Донбасі. Безпорадність одних інституцій та негнучкість інших підбивають довіру до них та актуалізують запитання: чи дійсно міжнародні безпекові організації у нинішньому форматі здатні повною мірою виконувати свою місію з підтримання міжнародного миру та безпеки? Без позитивної відповіді на це запитання повернення до системи міжнародних відносин, заснованої на принципах міжнародного права та поваги до національного суверенітету – видається неможливим. Сучасна ситуація диктує необхідність глибинного реформування провідних безпекових інституцій як запоруку підвищення їх дієздатності та більш реалістичного реагування на виклики і загрози сучасного світу.

Отже, застосування санкцій та інших інструментів економічного тиску міжнародних безпекових організацій на РФ досягає мети політики санкцій – виснажує ресурси агресора та стримує його від активного загострення протистояння на Донбасі, спонукаючи до пошуку компромісів. При цьому втрати і України, і країн світу, що її підтримали, незрівняно менші, ніж втрати РФ, передусім через загальне погіршення макроекономічних показників та значні видатки на окупацію. Економічний тиск міжнародної спільноти залишатиметься одним з основних і найбільш дієвих засобів впливу на Російську Федерацію [1, с. 400-422].

Список використаних джерел:

1. Горбулін В. «Світова гібридна війна: український фронт: монографія. – Харків: Фоліо, 2017. – 496 с.
2. ПАРС засудила анексію Криму Росією. BBC Україна. 09.04.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/04/140409_rasc_crimea_russia_it (дата звернення: 12.09.2019).
3. Постанова Верховної Ради України Про Заяву Верховної Ради України з приводу 70-річчя Організації Об'єднаних Націй та членства України в ООН (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 46, ст. 432) від 16.09.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-19> (дата звернення: 12.09.2019).
4. Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.osce.org/ru/special-monitoring-mission-to-ukraine> (дата звернення: 14.09.2019).